

BATENBURG

VAN DEN RAMPSPOED GERED!

Guur waait een natte en koude najaarswind over het Zuid-Engelse landschap.

Het is nog vroeg in de morgen van donderdag 21 september 1944, de 5^e dag van de “Slag om Arnhem”, als het personeel van het Engelse vliegveld Fairford in Gloucestershire, de thuisbasis van het “190 en 620 Transport Command Squadron”, aan het werk gaat. De eerste voorbereidingen worden getroffen om de transportvliegtuigen in gereedheid te brengen die inzetbaar moeten zijn om voorraden te bezorgen voor de Britse militairen van de “1st Airborne Division” nabij Hotel Hartenstein in Oosterbeek, ongeveer 8 kilometer verwijderd van Arnhem.

Vanuit verschillende Engelse vliegvelden zullen die dag in totaal 117 Britse transportvliegtuigen voor deze bevoorradingsmissie worden ingezet, waaronder 21 Short Stirling transportvliegtuigen van de vliegbasis Fairford.

Géén plezierreisje, dat weten de vliegeniers van de R.A.F. maar al te goed. De bemanningen weten dat de collega's in de voorgaande missies het zwaar te verduren hebben gehad met grote personele verliezen. De Britse grondtroepen bij Oosterbeek zijn al een paar dagen verwickeld in een zware strijd en ze zijn door de Duitsers in het nauw gedreven. Er is gebrek aan zware wapens, munitie, voedsel en andere benodigdheden en de R.A.F. bemanningen weten dat de grondtroepen afhankelijk zijn van hun aanvoer door de lucht.

Nadat de toestellen voorzien zijn van de nodige brandstof en munitie, worden de te droppen voorraden met uiterste precisie ingeladen. Terwijl de toestellen aan een laatste controle onderworpen worden, is men in het hoofdkwartier druk bezig om de vliegeniers de laatste gegevens te verstrekken die nodig zijn voor een succesvolle vlucht.

De weersvoorspellingen zijn die dag niet bepaald gunstig te noemen. In de middag verwacht men opklaringen en men besluit de missie rond het middaguur van start te laten gaan.

Gezien het grote aantal vliegtuigen dat aan deze missie meedoet, heeft men besloten om in vier golven te gaan vliegen. Vijftien van de 21 Fairford toestellen stijgen op als 3e golf, tussen 12:10 en 12:20 uur Engelse tijd. In Nederland is het dan een uur later.

Eén toestel, dat meevliegt op deze missie, is de Short Stirling, rompcode LJ833, van Flight Lieutenant Anderson en zijn bemanning.

Wanneer de vliegtuigen rond het middaguur hun startpermissie krijgen, kiezen de toestellen van Fairford het luchtruim.

Embleem 190 Transport Command Squadron

Het toestel van Flight Lieutenant Anderson vliegt naar het afgesproken verzamelpunt, op zoek naar de rest van de formatie. Even later vliegen de toestellen gezamenlijk naar de droppingszones bij Oosterbeek.

Gedurende de vlucht verloopt alles rustig en is er géén oponthoud in de vorm van luchtafweer of vijandelijke vliegtuigen.

Tot ieders verbazing komen tijdens de vlucht boven Nederland de beloofde beschermende Amerikaanse jagers niet opdagen, wel duiken even later een groot aantal Duitse jagers op en bij het naderen van de dropzones komen de transporttoestellen in een netwerk van luchtafweer terecht. De toestellen krijgen het dan ook zwaar te verduren waardoor het droppen van de voorraden wordt bemoeilijkt.

Nadat de goederen zijn afgeworpen wil men direct de gevaarlijke dropzone verlaten en wordt meteen de retourvlucht naar het veilige zuiden ingezet. Plotseling wordt het toestel van Flight Lieutenant Anderson aan alle kanten aangevallen door luchtafweer en snel naderende Duitse jagers.

Het toestel krijgt direct een voltreffer te verduren. Eén motor wordt getroffen en raakt buiten werking en even later vliegt een vleugel in brand.

In het toestel breekt enige paniek uit en de bemanning van de LJ833 heeft de handen vol om het in nood zijnde toestel in de lucht te houden. Men krijgt de venijnige vijandige Duitse jagers niet van zich afgeschud.

De brand aan de vleugel krijgt men niet onder controle en de situatie is verder hopeloos.

Het bevel – “bail out” - wordt gegeven om het snel hoogte verliezende toestel direct per parachute te verlaten.

Het vliegtuig vliegt op zo'n 500 voet hoogte als de bemanning nog moet springen. Wanneer de Stirling, zwaar gehavend over de Waal is gekomen, verlaten in allerijl twee bemanningsleden met hun parachute het toestel.

Ondertussen blijven de Duitse jagers het toestel hardnekkig achtervolgen om uiteindelijk de genadeslag te kunnen geven.

Flight Lieutenant Anderson neemt het besluit de moeilijk bestuurbare en brandende Stirling aan de grond te zetten en gaat op zoek naar een geschikte locatie.

Tot grote schrik, als uit het niets, herrijst recht voor hen het stadje Batenburg. De burgers van Batenburg vrezden het ergste als ze het jankende en brandende vliegtuig recht op zich af zien komen.

Bij neerstorting tussen hun dicht opeenstaande huizen is de ramp niet te overzien, want Batenburg staat vol boerderijen met rieten daken.

Als door een wonder weet Flight Lieutenant Anderson zijn Stirling rakelings langs Batenburg te krijgen om even later met een daverende klap op het water van de Maas het toestel tot stilstand te brengen.

Bij de aanraking met het water breekt het toestel direct in stukken en zinkt het vrij snel. Drie bemanningsleden weten met de hulp van toesnellende burgers van Batenburg hun leven te redden. Voor de andere bemanningsleden komt de redding helaas te laat; het water van de Maas is te koud en de stroming te gevaarlijk.

Drie ontzielde lichamen spoelen een paar dagen later tussen Batenburg en Appeltern aan. Ook de twee bemanningsleden die het toestel eerder per parachute hebben verlaten, hebben het niet gered. Eén R.A.F. vliegenier wordt opgegeven als zijnde vermist.

Medio juni 1946 wordt het wrak van de LJ833 geborgen uit de Maas en tijdens deze berging wordt het lichaam aangetroffen van piloot Flight Lieutenant Anderson.

Van de 21 vliegtuigen die op 21 september 1944 vanuit Fairford zijn vertrokken, zijn 9 toestellen bij deze bevoorradingsmissie verloren gegaan.

Zestig jaar na dato wordt bij toeval in Dieden, een dorpje, gelegen in Brabant tegenover Batenburg, een gedeelte van een vliegtuig gevonden verwerkt in een toegangspoort naar een varkensweide.

Historisch onderzoek geeft al snel te kennen dat het hier een onderdeel van het landingsgestel betreft van de Stirling LJ833 van Batenburg.

Samen met de stichting "Het Batenburgs Erfgoed" en de eigenaar van de toegangspoort weet Jac. Arts, amateur historicus, uiteindelijk een passende eindbestemming te vinden voor het vliegtuigonderdeel.

Een monument! Ja, een passend monument moest er komen ter ere van de gesneuvelde militairen die Batenburg van de ramspoed hebben gered.

Op 21 september 2004, zestig jaar na de tragische gebeurtenis wordt aan de Ringdijk bij Batenburg een monument in de directe nabijheid van de toenmalige crashlocatie onthuld.

Door alle drukte rondom de 60^e herdenking van de Slag om Arnhem krijgt het monument niet de volledige aandacht die het verdient.

Daarom herdenken we op woensdag 21 september 2005 alnog de gesneuvelde militairen van de Short Stirling LJ833 van Batenburg.

Deze keer wordt het een bijzondere herdenking. Naast afgevaardigden van de Britse -en Nederlandse

luchtmacht, zal het geheel extra en uitzonderlijk gewicht gegeven worden met een "fly-past" van een Brits historisch vliegtuig.

Een Dakota van de "Battle of Britain Memorial Flight" zal na een kranslegging bij het monument om 15:00 uur al overvliegend op gepaste wijze eerbetoon geven aan de jonge, gesneuvelde militairen.

De gesneuvelde militairen van 190 squadron:

Flight Lieutenant A. Anderson	(RAF)
Flying Officer A. Adamson	(RAF)
Flight Sergeant W. Tolley	(RAF)
Flight Sergeant A. Bellamy	(RAF)
Flight Sergeant G.F. Conry Candler	(RAF)

en

Driver A. Abbott (Air Despatcher)	(RASC)
-----------------------------------	--------

hebben eenenzestig jaar geleden op Nederlandse bodem hun jonge leven gegeven voor de ons aller zo dierbare vrijheid.

Monument Batenburg, ter ere van de Britse gesneuvelde militairen van de Stirling LJ833, in de nabijheid van de crashlocatie. Een monument wat weergeeft het evenwicht tussen originaliteit en ingetogenheid.

Haren, 1 september 2005

Jac. Arts

Amateur historicus

Groote Woordstraat 5
5368AH Haren
tel. 0412-462592
e-mail: s.arts@planet.nl

Historische adviezen:

A.J. van Hees – Eijsden, auteur: "Green On!"